

Lietuvos pažanga įgyvendinant 2011-2014 m. Europos profesinio mokymo siekinius

Kopenhagos procesas – Europos šalių susitarimas plėtoti profesinį mokymą

2002 m. lapkričio mėn. 31 šalies (ES valstybių narių, Kroatijos, Makedonijos, Turkijos, Islandijos, Lichtenšteino, Norvegijos) švietimo ministrai, socialiniai partneriai ir Europos komisija pasirašė Kopenhagos deklaraciją dėl glaudesnio Europinio bendradarbiavimo profesinio mokymo srityje. Deklaracijoje pasiūlyti 4 prioritetai glaudesniai Europos šalių bendradarbiavimui profesinio mokymo srityje: Europinė dimensija profesiniame rengime, skaidrumas, informavimas ir konsultavimas, kompetencijų ir kvalifikacijų pripažinimas, kokybės užtikrinimas. Deklaracijoje teigiama, kad šalims glaudžiau bendradarbiaujant sustiprės abipusis pasitikėjimas, kompetencijų bei kvalifikacijų skaidrumas ir pripažinimas ir, tokiu būdu, padidės mobilumas ir mokymosi visą gyvenimą prieinamumas. Nustatytų prioritetų įgyvendinimas, peržiūra ir atnaujinimas pavadintas „Kopenhagos procesu“. Nuo 2002 m. šis procesas labai prisidėjo prie profesinio mokymo matomumo didinimo ir jo įvaizdžio gerinimo Europoje.

Kopenhagos procesas padėjo suderinti profesinio mokymo politiką Europos ir nacionaliniu lygmenimis, prisidėjo prie nacionalinių profesinio mokymo sistemų reformų, pavyzdžiui, prie nacionalinių kvalifikacijų sistemų, suderinamų su Europos kvalifikacijų sąranga, kūrimo.

Kopenhagos proceso metu sukurti bendri Europos instrumentai: Europos kvalifikacijų sąranga (EKS, 2008), Europos profesinio mokymo kreditų sistema (ECVET, 2009), Europos profesinio mokymo kokybės orientacinė sistema (EQARF, 2009), Europass (2004) ir kt.

Pažanga įgyvendinant Kopenhagos deklaraciją peržiūrima kas dvejus metus: 2004 m. Mistrichte (Olandijoje), 2006 m. Helsinkyje (Suomijoje), 2008 m. Bordo (Prancūzijoje) ir 2010 m. Briugėje (Belgijoje). Briugėje švietimo ministrai nustatė kito dešimtmečio (2010-2020) veiklos programą.

Briugės komunikatas: 2020 m. profesinio mokymo vizija

Briugės komunikate patvirtinta bendra profesinio mokymo 2020 m. vizija, 11 strateginių tikslų 2011-2020 metams, 22 trumpalaikiai siektini rezultatai pirmiesiems ketveriems metams (2011–2014 m.).

Komunikate akcentuota profesinio mokymo svarba atsigaunant po ekonominės krizės, reaguojant į darbo rinkos struktūrinius pasikeitimus, perorientuojant šalių ekonomikas į ekologiškesnes, sprendžiant su visuomenės senėjimu susijusius iššūkius, taip pat

skatinant žmones siekti naujų, ne tik su profesija tiesiogiai susijusių, bet ir bendrųjų gebėjimų. Profesinio mokymo sistemos turėtų būti glaudžiau susietos su platesniu pasauliu, pritraukti besimokančiuosius iš kitų šalių, todėl svarbu kad profesinio mokymo dalyviai (tiek besimokantieji, tiek mokytojai) taptų labiau mobilūs ir jų mokymosi patirties ir gebėjimų pripažinimas taps svarbiu iššūkiu ateityje. Profesinio mokymo plėtotė – bendra nacionalinės valdžios, socialinių partnerių, profesinio mokymo įstaigų, mokytojų ir besimokančiųjų atsakomybė.

Profesinio mokymo 2020 m. vizija:

- patrauklus ir įtraukus profesinis mokymas (tiek pirminis, tiek tęstinis), kuriame dalyvautų aukštą kvalifikaciją turintys mokytojai, būtų taikomi inovaciniai mokymosi metodai, naudojama aukštos kokybės infrastruktūra ir patalpos, kuris būtų gerai pritaikytas prie darbo rinkos poreikių ir pagal kurį būtų užtikrintos tolesnio švietimo ir mokymo galimybės;
- aukštos kokybės pirminis profesinis mokymas, kurį besimokantieji, jų tėvai ir plačioji visuomenė galėtų laikyti patraukliu variantu, turinčiu tokią pačią vertę, kaip ir bendrasis lavinimas. Pirminis profesinis mokymas turėtų besimokantiesiems suteikti ir bendrųjų kompetencijų, ir specialių profesinių gebėjimų;
- lengvai prieinamas ir į karjerą orientuotas tęstinis profesinis mokymas, kuris sudarytų palankesnes sąlygas kompetencijų plėtojimui ir karjeros pokyčiams;
- lanksčios profesinio mokymo sistemos, pagrįstos mokymosi rezultatais grindžiamu metodu, pagal kurias būtų remiami lankstūs mokymosi būdai, sudaromos galimybės judėti tarp skirtingų švietimo grandžių ir būtų užtikrintas savišvietos bei neformaliojo mokymosi pasiekimų, įskaitant darbo vietoje įgytas kompetencijas, pripažinimas;
- Europos švietimo ir mokymo erdvė, apimanti skaidrias kvalifikacijų sistemas, kurios sudarytų galimybes perkelti ir kaupti mokymosi rezultatus, taip pat pripažinti kvalifikacijas ir kompetencijas, ir kuriomis būtų didinamas tarpvalstybinis judumas;
- gerokai didesnės profesinio mokymo studentų bei specialistų galimybės dalyvauti tarpvalstybinio judumo programose;
- lengvai prieinamos, aukštos kokybės ir visą gyvenimą teikiamos informavimo, orientavimo ir konsultavimo paslaugos.

Briugės komunikate 2011-2020 m. laikotarpiui nustatyti 11 strateginių tikslų:

1. Užtikrinti, kad pirminis profesinis mokymas taptų patrauklia mokymosi galimybe
2. Skatinti meistriškumą pirminio ir tęstinio profesinio mokymo srityje, kokybę ir aktualumą
3. Sudaryti lanksčias galimybes mokytis ir įgyti kvalifikaciją
4. Rengti pirminio ir tęstinio profesinio mokymo internacionalizavimo strategijas ir skatinti tarptautinį judumą
5. Skatinti novatoriškumą, kūrybingumą bei verslumą ir IRT naudojimą
6. Realizuoti integracinį (įtraukijį) pirminį ir tęstinį profesinį mokymą
7. Aktyvesnis profesinio rengimo ir mokymo srities suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas ir didesnis europinio bendradarbiavimo profesinio rengimo ir mokymo srityje pasiekimų matomumas
8. Europinių ir nacionalinių priemonių skaidrumo, pripažinimo, kokybės užtikrinimo ir judumo srityse suderintas valdymas
9. Profesinio mokymo politikos srities ir kitų susijusių politikos sričių atstovų bendradarbiavimo intensyvinimas
10. Duomenų kokybės ir palyginamumo gerinimas ES politikos formavimo profesinio mokymo srityje tikslais
11. Tinkamas ES paramos panaudojimas

Briugės komunikate numatyti konkretūs veiksmai (trumpalaikiai siektini rezultatai), kurių turėtų būti imtasi Europos ir nacionaliniu lygiu iki 2014 metų:

1. organizuoti veiklą, skirtą profesinio rengimo ir mokymo patrauklumui ir kompetencijai šioje srityje propaguoti, prireikus, be kita ko, rengti kampanijas ir gebėjimų konkursus;
2. remti veiklą, kuri suteikia galimybes privalomojo ugdymo laikotarpiu jaunesnių klasių mokiniams susipažinti su profesiniais amatais ir profesinės karjeros galimybėmis;
3. imtis tinkamų priemonių EQAVET rekomendacijai įgyvendinti ir daryti pažangą įgyvendinant nacionalines kokybės užtikrinimo sistemas profesinio rengimo ir mokymo srityje;
4. prireikus užtikrinti, kad bendrosios kompetencijos ir karjeros valdymo gebėjimai būtų tinkamai integruoti į I-VET mokymo programas ir kad juos būtų galima įgyti pasinaudojant mokymo galimybėmis C-VET lygyje;
5. vyriausybės, socialiniai partneriai ir profesinio rengimo ir mokymo paslaugų teikėjai turėtų įgyvendinti būtinas priemones, siekiant:
  - sudaryti kuo daugiau galimybių mokymuisi darbo vietoje, įskaitant gamybinę praktiką, kad būtų prisidėta prie tikslo iki 2012 m. Europoje padidinti gamybinę praktiką atliekančių asmenų skaičių;
  - sukurti galimybių intensyvinti profesinio rengimo ir mokymo įstaigų ir įmonių (pelno siekiančių ir pelno nesiekiančių įmonių) tarpusavio bendradarbiavimą, pavyzdžiui, rengiant mokytojams skirtas stažuotes įmonėse;
  - teikti profesinio rengimo ir mokymo įstaigoms grįžtamąją informaciją apie profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventų galimybes įsidarbinti;
6. tęsti darbą kuriant perėjimo nuo mokymosi prie darbo stebėsenos sistemas.
7. siekiant kuo labiau padidinti profesinio rengimo ir mokymo įnašą siekiant programoje „ET 2020“ nustatyto 15 % lyginamojo standarto suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą srityje, peržiūrėti, kaip visi dalyvaujantys suinteresuotieji subjektai naudoja paskatas ir naudojami teisėmis bei vykdo pareigas, ir imtis tinkamų veiksmų dalyvavimui C-VET paskatinti;
8. įgyvendinti Europos kvalifikacijų sandaros (EKS) rekomendaciją:
  - sukurti išsamias nacionalines kvalifikacijų sandaras (NKS), grindžiamas mokymosi rezultatų metodu. Naudoti NKS kaip stiprinimo priemonę siekiant sukurti daugiau galimybių judėti tarp profesinio rengimo ir mokymo ir aukštojo mokslo sistemų, plėtoti profesinį rengimą ir mokymą, kad jis pasiektų pavidurinio ar aukštesniojo mokymo EKS lygius arba jį išlaikyti tokiuose lygiuose ir įgyvendinti lanksčius mokymosi būdus;
  - iki 2012 m. sukurti NKS lygių nuorodas į EKS lygius;
9. sukurti neformaliojo mokymosi ir savišvietos pasiekimų patvirtinimo procedūras remiantis EKS/NKS ir gairėmis ir skatinti jas naudoti;
10. teikti integruotas (švietimas, mokymas, užimtumas) orientavimo paslaugas, glaudžiai susietas su darbo rinkos poreikiais;

11. daryti pažangą įgyvendinant ECVET laikantis rekomendacijos ir dalyvauti ECVET bandymuose judumo požiūriu;

12. imtis tinkamų priemonių judumui VET padidinti, be kita ko:

- skatinti daugiau I-VET studentų ir profesinio rengimo ir mokymo srities specialistų dalyvauti tarpvalstybinio judumo programose;
- skatinti vietas ir regionų valdžios institucijas, taip pat profesinio rengimo ir mokymo paslaugų teikėjus, kurti internacionalizavimo kultūrą ir internacionalizavimo strategijas, įskaitant tarpvalstybinį judumą;
- šalinti teisinės ir administracinės kliūtis, susijusias su praktikantų ir stažuotojų tarpvalstybiniu judumu;
- skatinti profesines asociacijas, verslo organizacijas ir kitas susijusias organizacijas remti priimančiąsias (ir siunčiančiąsias) įmones sudarant tinkamas sąlygas praktikantams ir stažuotojams pasinaudoti tarpvalstybinio judumo galimybėmis;
- užtikrinti, kad profesinio rengimo ir mokymo srities mokymo programose būtų numatytas kalbų mokymasis ir tarpkultūrinės kompetencijos;
- kuo geriau pasinaudoti kitomis ES priemonėmis (pvz., EKS, EQAVET, Europasu) abipusiam kvalifikacijų bei kompetencijų pripažinimui stiprinti.

13. skatinti kurti partnerystes kūrybingumo ir inovacijų srityje (profesinio rengimo ir mokymo paslaugų teikėjų, aukštojo mokslo įstaigų ir dizaino, meno, mokslinių tyrimų ir inovacijų centrų partnerystes);

14. skatinti, kad visi profesinio rengimo ir mokymo paslaugų teikėjai veiksmingai naudotųsi naujoviškais ir kokybiškais technologijomis (įskaitant viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes), remiamomis būtina įranga, infrastruktūra ir tinklais, nuolat diegiant patobulinimus, kurie atspindėtų technologijų raidą ir pedagoginio supratimo vystymąsi;

15. imtis priemonių verslumui skatinti, pvz., skatinant įgyti svarbių bendrųjų kompetencijų, sudarant sąlygas įgyti praktinės patirties įmonėse ir įtraukiant ekspertus iš verslo pasaulio.

16. imtis prevencinių ir taisomųjų priemonių, kad profesinio rengimo ir mokymo įnašas siekiant sumažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių būtų kuo didesnis;

17. apsvarstyti galimybę sukurti konkrečias priemones, skirtas žemos kvalifikacijos ir kitų rizikos grupėms priklausančių asmenų dalyvavimui švietimo ir mokymo sistemoje didinti, be kita ko, sukuriant lanksčius mokymosi būdus C-VET sistemoje ir pasitelkiant tinkamas orientavimo ir paramos paslaugas;

18. naudoti IRT, kad būtų kuo labiau padidintos galimybės mokytis ir skatinamas aktyvus mokymasis, taip pat kuriami nauji metodai, taikytini vykdant profesinį rengimą ir mokymą tiek darbo vietoje, tiek mokykloje, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas dalyvauti rizikos grupėms priklausantiems asmenims;

19. naudoti veikiančias stebėsenos sistemas rizikos grupėms priklausančių asmenų dalyvavimui profesiniame rengime ir mokyme remti;

20. sukurti komunikacijos strategijas įvairioms suinteresuotųjų subjektų grupėms, kuriose daugiausia dėmesio būtų skiriama priemonių įgyvendinimui ir pridėtinei vertei (ECVET, ECTS, NKS nuorodų į EKS sukūrimui, kokybės užtikrinimo sistemoms pagal EQAVET);

21. sukurti struktūrizuotus profesinio rengimo ir mokymo sektoriaus ir įdarbinimo tarnybų bendradarbiavimo visais lygiais (politikos ir įgyvendinimo), įskaitant socialinius partnerius, mechanizmus;

22. prisidėti prie ES lygio duomenų apie I-VET srities studentus, įskaitant jų judumą ir galimybes įsidarbinti, gerinimo.

Daugiau informacijos:

The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training for the period 2011-2020: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_en.pdf

Profesinio mokymo Europoje rėmimas. Briugės komunikatas: http://ec.europa.eu/education/vocational-education/doc/bruges_lt.pdf

Cedefop. Trends in VET policy in Europe 2010-12. Progress towards the Bruges communiqué: <http://www.cedefop.europa.eu/download-manager.aspx?id=20815&lang=en&type=publication>

Kaip Lietuva įgyvendina Briugės komunikato siekinius?

2012 m. Europos profesinio mokymo plėtotės centro (Cedefop) iniciatyva surinkta informacija apie ES šalių narių pažangą įgyvendinant Briugės komunikatą ir konkrečius 2011-2014 m. trumpalaikius siektinus rezultatus. Apklaušą atliko Cedefop žinių ir informacijos tinklo ReferNet nacionaliniai koordinatoriai. Apklauso duomenys bus atnaujinami kasmet.

Cedefop išskyrė 5 plačias sritis situacijai stebėti: profesinio mokymo ir susijusių karjeros galimybių propagavimas; dalyvavimo profesiniame mokyme skatinimas; partnerystė ir bendradarbiavimas; mokymasis darbo vietoje ir verslumas; profesinio mokymo rezultatų stebėseną ir nustatė tokius priemonių įgyvendinimo etapus: įgyvendinta iki 2010 m. ir jokių pokyčių po to, įgyvendinta iki 2010 m. ir pakito po 2010 m.; nauja iniciatyva po 2010 m. (diskutuojama; susitarta; iš dalies įgyvendinta; įgyvendinta). Pažymėtina, kad tiek Lietuvoje, tiek kitose šalyse nemažai Briugės komunikate išskirtų priemonių profesiniam mokymui plėtoti pradėta įgyvendinti dar iki 2010 m. Toliau pristatome svarbiausias Lietuvos iniciatyvas.

Propaguojant profesinį mokymą ir skatinant dalyvavimą jame:

- nuo 2008 m. dalyvaujama Europos profesinio mokymo meistriškumo varžybose Euroskills;
- kasmet organizuojama eilė įvairaus lygio (mokyklos, vietos, nacionalinių) profesinio meistriškumo konkursų. Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtos centro duomenimis juose kasmet dalyvauja virš 6 tūkst. moksleivių;
- kasmet organizuojama studijų ir mokymosi paroda, kurioje pristatomos profesinės mokyklos ir jose įgyvendinamos profesinio mokymo programos; PM įstaigose tradicija tapo organizuoti lankytojų dienas;
- kuriamos televizijos programos apie profesijas. 2010 m. vyko iniciatyva „Kai užaugsiu – būsiu.“ Iniciatyva buvo skirta praplėsti Lietuvos paauglių, ypač gyvenančių globos įstaigose ir socialinės rizikos šeimose, supratimą apie įvairias profesijas tam, kad jiems būtų lengviau pasirinkti būsimą gyvenimo kelią, apsispręsti, kokios profesijos siekti. Projekto metu buvo rodomos televizijos laidos apie įvairias profesijas. 2012 m. Lietuvos televizija pradėjo rodyti laidų ciklą „Ateities profesija“. Šiuo laidų ciklu mokinius, studentus, jų tėvus siekiama supažindinti su perspektyviausiomis, Lietuvai reikalingiausiomis profesijomis;
- nuo 2010 m., įgyvendinant valstybinio planavimo projektą „Kvalifikacijų formavimas ir modulinio profesinio mokymo sistemos kūrimas“ (2010-2014 m.), kuriama modulinio profesinio mokymo sistema;
- nuo 2000 m. visoje Lietuvoje organizuojama suaugusiųjų švietimo savaitė, kurios renginiais suaugusiųjų bendruomenė skatinama tobulėti, aiškinamasi ir skleidžiama geroji mokymosi patirtis, atkreipiamas dėmesys į suaugusiųjų švietimo

problemas, jos pristatomos įvairiais politiniais lygmenimis;

- vykdomos įvairios suaugusiųjų švietimo programos, projektai, mokymai. 2010 m. pradėtas įgyvendinti projektas „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiesiems asmenims bendrąsias kompetencijas“ skirtas visapusei suaugusiųjų švietimo sistemos plėtrai Lietuvoje. Projekto veiklos: radijo laidos, garsinės knygos, nuotolinis mokymas, suaugusiųjų mokymai 25 savivaldybėse pagal 15 modulių;
- nuo 2007 m. įgyvendinama Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtos programa (PPMIPP). Įgyvendinant programą formuojama nacionalinė kvalifikacijų sistema; kuriamas ir diegiamas modulinio profesinio mokymo modelis ir numatoma parengti 40 modulių profesinio mokymo programų 25 švietimo posirčiuose; kuriama 42 sektorių praktinio mokymo centrų infrastruktūra; tobulinamos profesijos mokytojų technologinės kompetencijos; plėtojama suaugusiųjų švietimo sistema; visose pirminio profesinio mokymo įstaigose ir dalyje tęstinio mokymo įstaigų diegiami vidiniai profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmai ir pradedamas vykdyti profesinio mokymo kokybės išorinis vertinimas. Programoje suplanuotos profesinio mokymo plėtotės veiklos iki 2014 m.

Supažindinant jaunesnius asmenis su amatais:

- jaunimo mokyklose ir bendrojo ugdymo įstaigose organizuojamas ikiprofesinis ugdymas. Jaunimo mokykloms stiprinti nuo 2009 m. įgyvendinamas projektas „Alternatyvus ugdymas švietimo sistemoje“, projekto pabaiga 2013 m.;
- Lietuvos Junior Achievement programa įgyvendina jaunimo verslo ir ekonominio švietimo programas, rengia verslo ir rinkos ekonomikos varžybas ir konkursus, ekskursijas į verslo įmones. Lietuvos Junior Achievement“ programos „Jaunojo kolegos“ dieną (pvz. 2011 m. gegužės 6 d.) 10–12 klasių mokiniai apsilanko įmonėse ir keletą valandų tapdami priimančių darbuotojų jaunaisiais kolegomis, stebi jų darbą, susipažįsta su įmonės veikla ir darbui reikalingais įgūdžiais;
- susipažinimas su darbo pasauliu vyksta verslo praktinio mokymo firmose ir moksleivių mokomosiose bendrovėse. Dirbdami praktinio mokymo firmose, mokiniai ir studentai stengiasi įgyvendinti savo idėjas ir planus bei įgyti darbo verslo bendrovėje praktikos, įsisavinti ekonominius reiškinius. Lietuvos Junior Achievement mokomosios mokinių bendrovės (MMB) – tai trumpalaikės akcinės bendrovės, kurias valdo mokiniai. Pirmiausiai mokiniai nutaria, koks bus jų verslas, tada sukaupia kapitalą parduodami akcijas, vėliau – gamina ir parduoda savo produkciją (arba teikia paslaugas);

- bendrojo ugdymo mokyklose įgyvendinamos technologijų programos. Pagal technologijų programas (pvz. mityba, elektronika, integruotas technologijų programos kursas) mokomasi 5-10 klasėse. Vidurinio ugdymo programose galima rinktis vieną iš technologijų krypčių (tekstilė ir apranga, taikomasis menas, amatai ir dizainas, turizmas ir maitinimas ir kt.). Nuo 2010 m. visi besimokantys pagal technologijų programą, gali laikyti technologijų mokyklinį brandos egzaminą. 2011 m. Švietimo ir mokslo ministro įsakymu kartu su kitomis vidurinio ugdymo bendrosiomis programomis patvirtinta atnaujinta Technologijų bendroji programa, susidedanti iš 6 technologijų krypčių;
- kai kuriose bendrojo lavinimo mokyklose įgyvendinami profesinio mokymo programos moduliai (pavyzdžiui, automobilių mechaniko). 2012 m. atnaujintas Bendrojo ugdymo technologijų dalykų ir profesinio mokymo programos modulių užskaitos tvarkos aprašas;
- 2012 m. patvirtintas Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašas, nustatantis profesinio orientavimo vykdymo bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose ir kitose švietimo įstaigose (išskyrus aukštąsias mokyklas), profesinio orientavimo centruose, darbo biržose ir kitose institucijose tvarką;
- 2012 m. patvirtinta ir bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigose pradėta įgyvendinti ugdymo karjerai programa. Jos tikslas – sudaryti sąlygas mokiniams ugdytis karjeros kompetencijas, būtinas sėkmingam mokymosi krypties, profesijos ir/ ar darbinės veiklos pasirinkimui. Kiekviena mokykla pasirenka jai priimtina programos įgyvendinimo modelį;
- bendrojo ugdymo, profesinėse mokyklose, bibliotekose, teritorinėse darbo biržose ir kitose įstaigose įkurtas 700 profesinio informavimo taškų (PIT) tinklas. PIT teikia profesinio informavimo paslaugas, platina profesinio informavimo leidinius, suteikia laisvą prieigą prie interneto ir šalies švietimo bei darbo rinkos duomenų bazių. Tarp jų funkcijų – mokyklų bendradarbiavimo su verslo įmonėmis stiprinimas, išvykų į įmones organizavimas.

Skatinant mokymąsi darbo vietoje:

- formaliojo profesinio mokymo programose praktiniam mokymui iš viso skiriama 60–70 proc. specialybės dalykams skirtų valandų. Pirminiame profesiniame mokyme 8–15 savaičių praktinis mokymas privalo būti vykdomas įmonėje arba realias darbo sąlygas atitinkančioje mokyklos bazėje;
- 2007 m. Profesinio mokymo įstatyme pameistrystė įteisinta kaip profesinio mokymo organizavimo forma. 2012 m. patvirtinta Formaliojo profesinio mokymo tvarka detalizuoja praktinio mokymo

organizavimą mokantis mokykline forma bei profesinio mokymo programų įgyvendinimą pameistrystės forma. 2013 m. numatyta pradėti valstybinio planavimo projektą pameistrystės mokymo formai išbandyti. Leonardo da Vinči naujovių perkėlimo projekto "Pameistrystės plėtojimas Lietuvos profesinio rengimo sistemoje, remiantis Vokietijos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės ir Nyderlandų patirtimi" (2010-2012) metu parengtos pameistrystės diegimo ir plėtros Lietuvos profesinio rengimo sistemoje gairės;

- steigiami sektoriai praktinio mokymo centrai, kurių tikslas – sudaryti sąlygas mokiniams, naudojantis naujausiomis technologijomis ir įranga, įgyti darbo rinkos poreikius atitinkančius praktinius gebėjimus. Iki 2015-ųjų metų bus įrengti 42 tokie centrai. Sektorinių praktinio mokymo centrų nesteigiančioms profesinio mokymo įstaigoms teikiama finansinė parama mokymo bazei atnaujinti;
- 2010-2012 m. darbdaviams buvo suteikta galimybė naudotis „Sodros“ įmokų lengvata įdarbinant pirmą kartą pagal darbo sutartį dirbančius žmones; nuo 2012 m. darbdaviams, įdarbinantiems jaunimą iki 29 m. amžiaus, kompensuojama dalis darbo užmokesčio.

Stebint perėjimo iš mokymosi į darbo rinką situaciją:

- nuo 2011 m. Ūkio ministerija organizuoja žmoniškųjų išteklių paklausos darbo rinkoje vidutinės trukmės prognozavimo ir žmoniškųjų išteklių kvalifikacijų sąsajų su darbo vietomis stebėsenos sistemų kūrimą;
- įgyvendinant valstybinio planavimo projektą „Ugdymo karjerai ir stebėsenos modelių sukūrimas ir plėtra bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme (I etapas)“ nuo 2010 m. kuriami ugdymo karjerai ir stebėsenos modeliai bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme.

Skatinant suaugusiųjų dalyvavimą švietime:

- 2008 m. paskelbtas kvietimas įmonėms teikti paraiškas pagal 2007-2013 m. Žmoniškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priemonę "VP1-1.1-SADM-01-K Žmoniškųjų išteklių tobulinimas įmonėse". Priemonės remiamos veiklos: įmonių darbuotojų ir vadovų mokymas ir kvalifikacijos tobulinimas, mokymo darbo vietoje organizavimas. Numatoma, kad iki 2015 m. pagal šią priemonę specialiąsias profesines žinias ir įgūdžius bus dalyvavę 63 tūkst. asmenų. Bendra numatoma projektų vertė: apie 360 mln. Lt;
- 2012 m. patvirtinta formaliojo mokymosi tvarka. Ji išplečia galimybes organizuoti tęstinį mokymą, sudaro geresnes mokymosi sąlygas dirbantiems ir turintiems šeimas;
- 2010 m. LR Vyriausybė patvirtino Lietuvos kvalifikacijų sandaro aprašą, kuriuo nustatyta 8 kvalifikacijų lygių sistema. Kvalifikacijų lygiai išdėstyti pagal hierarchiją, atsižvelgiant į kvalifikacijas pagrindžiančią kompetenciją,

kvalifikacijų įgijimo būdus ir veiklos kintamumo, sudėtingumo ir savarankiškumo kriterijus. LTKS įgyvendinimas sudarys sąlygas derinti kvalifikacijas su šalies ūkio poreikiais ir paskatins mokymąsi visą gyvenimą;

- bedarbių mokymo finansavime nuo 2012 m. pradžios įvesta mokymo kuponų sistema. Mokymo kuponas – bedarbiui išduotas dokumentas, kuriuo teritorinė darbo birža įsipareigoja, neviršydamą kupone nurodytos vertės, pasirinktam profesinio mokymo teikėjui apmokėti už profesinio mokymo paslaugas pagal nurodytą profesinio mokymo programą. Bedarbiai patys pasirenka profesinio mokymo teikėjus iš Lietuvos darbo biržos interneto svetainėje skelbiamo sąrašo. Bedarbių mokymui organizuoti pasirašomos trijų tipų sutartys: dvišalė (tarp bedarbio ir teritorinės darbo biržos) profesinio mokymo sutartis arba profesinio mokymo ir savarankiško darbo sutartis, arba trišalė profesinio mokymo ir įdarbinimo sutartis (tarp bedarbio, teritorinės darbo biržos ir darbdavio).

Diegiant naujausias technologijas profesiniame mokyme:

- siekiant pagerinti profesinio mokymo atitiktį darbo rinkos poreikiams, pritraukti darbdavius į profesinio mokymo organizavimą ir valdymą, nuo 2003 m. vykdoma profesinio mokymo įstaigų statuso pertvarka į viešąsias įstaigas. Pakeitus juridinį įstaigų statusą, jų valdyme gali dalyvauti ne tik valstybė, bet ir kiti dalininkai 2012 m. 20 valstybinių pirminio profesinio mokymo teikėjų (maždaug ketvirtadalis) turėjo viešosios įstaigos statusą;
- įgyvendinant PPMIPP nuo 2010 m. steigiami sektoriniai praktinio mokymo centrai, investuojama į mokymo bazės atnaujinimą; kuriamos modernios mokymo priemonės,
- tęsiant ankstesnę projektinę patirtį, nuo 2010 m. pagal PPMIPP įgyvendinamas nacionalinis projektas "Profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas". Projektas skirtas sukurti technologinių kompetencijų tobulinimo modelį bei parengti 100 technologinių kompetencijų tobulinimo programų 12-oje ekonominės veiklos sektorių. Pagal parengtą Lietuvos profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos modelį, įmonės turėtų būti tiesiogiai įtraukiamos į profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemą; projekto metu daugiau nei 600 profesijos mokytojų stažuosis įmonėse ir tobulins savo darbo su naujomis technologijomis kompetencijas.

Kūrybiškumas, inovacijos, verslumai

- ekonomikos ir verslo pagrindai privaloma visose pirminio profesinio mokymo programose; organizuojami mokyklos lygmens ir nacionaliniai verslumo konkursai;

- profesinėse mokyklose veikia moksleivių mokomosios bendrovės ir verslo praktinio mokymo firmos;
- nuo 2010 m. organizuojamas gerosios profesinio mokymo patirties konkursas, kūrybiškumas profesiniame mokyme – viena iš konkurso temų;
- profesijos mokytojai skatinami keisti savo gerąją mokymo metodų, mokymo priemonių patirtimi per profesijos mokytojų metodinių komisijų veiklą. Prie KPMPC veikia 11 metodinių komisijų;
- nuo 2005 m. veikia Lietuvos inovatyvių profesinio mokymo įstaigų asociacija, vienijanti profesinio rengimo įstaigas inovatyviai pedagoginei veiklai;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2008 m. patvirtino Nacionalinę jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo 2008-2012 m. programą, skirtą jaunimo verslumui ugdyti, žinioms bei įgūdžiams verslumo srityje formuoti, jaunimo verslo pradžiai ir plėtrai skatinti. Programoje numatytos tokios priemonės, kaip verslumo ugdymo integravimas į bendrojo lavinimo mokyklų mokomuosius dalykus programa, mokinių mokomųjų bendrovių ir verslo praktinio mokymo firmų įvairių grupių ir tipų mokyklose steigimas, mokytojų verslumo ugdymas ir pan.

Skatinant bendradarbiavimą tarp PM, užimtumo tarnybų, socialinių partnerių

- 2011 m. strateginiams kvalifikacijų sistemos formavimo klausimams koordinuoti sudarytas Centrinis profesinis komitetas (CPK). CPK sudaro 18 narių iš valstybės, savivaldybių institucijų, įstaigų, socialinių partnerių atstovų;
- 2012 m. įsteigta 17 sektorių profesinių komitetų, koordinuojančių kvalifikacijų klausimus konkrečiuose ūkio sektoriuose;
- 2012 m. pradėta kompetencijų vertinimo įstaigų akreditacija. Asmens įgytas kompetencijas vertinti gali akredituoti socialiniai partneriai, įmonės, darbdavių asociacijos ir pan.;
- jaunimo nedarbo problemų sprendimo veiksmų planui parengti 2012 m. sudaryta darbo grupė iš Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo ir mokslo, Ūkio, Žemės ūkio, Finansų, Užsienio reikalų ministerijų, Ministro pirmininko tarnybos, Lietuvos statistikos departamento, Jaunimo reikalų departamento, Lietuvos darbo biržos, Valstybinės darbo inspekcijos, Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos atstovų. Darbo grupė išskyrė sritis, kurioms turėtų būti skiriamas svarbiausias dėmesys, įvardintose srityse suplanuotos priemonės/iniciatyvos, numatytas finansavimo šaltinis, atsakingi vykdytojai ir įgyvendinimo terminai.

Sritis, kurioje nedaug pokyčių:

- Neformaliojo ir savaiminio mokymosi pripažinimo procedūrų sukūrimas